

עם הנבחר

בדור שלפנינו היו הערבים בעירק ושאר מדינות האזור קוראים ליהודים בכינוי "קל'עם". מה תרגומו של מלה זו? ביארו לי שענינו "העם ששמע קולו" (של בורא עולם). זאת אומרת, למרות שנאת עולם לעם עולם, האומות העריכו את ישראל כי רק להם יש מסורת רצופה שהקב"ה הופיע בפניהם בהר סיני ודיבר מול עם ועדה. אמנם הערבים מאמינים בדברי מוחמד והדרכותיו, אבל מודים הם בייחודם של ישראל שהם "עם נבחר" שהקב"ה מצא אותם ראויים לשמוע דברו.

על מסורת זו דיבר ר' יהודה הלוי: "כי אותם בחר ה' מבין כל אומות העולם, עד שנעשו ראויים לשמוע את הדיבור האלוקי" ("ספר הכוזרי", מאמר ראשון, פסקא צה). שאר דתות העולם אינן יכולות להציג תעודה כזו. אצל שאר הדתות, לפי מה שמתיימרות ללמד, אדם מסוים בעל חזון ובעל כוחות עליונים "זכה" לקבל נבואה אלוקית, או השיג קשר כל שהוא עם ה'. כל המאמינים בו אינם יכולים לדבר מתוך עדות, או ידיעה ראשונית. אלא הם מאמינים למטיפים, למסבירים, למסיונרים, למגיידים ודרשנים. אבל אין להם ידיעה ברורה. רק אצלנו, בני ישראל, יש עדות מובהקת. והא כיצד?

כי בפרשת ואתחנן מודיע משה רבינו לבני דורו: "כי שאל נא לימים ראשונים אשר היו לפניך, למן היום אשר ברא אלהים אדם על הארץ; ולמקצה השמים ועד קצה השמים: הנהיה כדבר הגדול הזה או הנשמע כמוהו? השמע עם קול אלהים מדבר מתוך האש, כאשר שמעת אתה, ויחי? וכו' אתה הראית לדעת כי ה' הוא האלהים, אין עוד מלבדו" (דברים ד, לב-לה).

במלים אחרות, משה רבינו מפציר בנו: תחקרו בכל תולדות ההיסטוריה, מיום שנבראה אנושות על פני האדמה ועד ימינו אנו, ותחקרו ממזרח העולם ועד מערב, האם נודע על עוד תופעה כזאת שהקב"ה יופיע לפני יותר מחצי מליון גברים (בנוסף לנשים וטף, וגרים רבים שנוספו עליהם שברור שכל אלו מסתכמים בשנים או שלשה מליון נפשות) וכולם שמעו קול אדיר מתוך האש, ללא רם-קול, ללא אמצעיים חשמליים, ללא טכניקה מודרנית. איך כולם בבת אחת ישמעו קול אדיר כזה? הרי כי כל העם שימשו כעדים לתופעה פלאית זו, ולא שהסתמכו על הגדה של אדם בודד אחד. כך ביטא הדבר רמב"ן: "בעבור ישמע העם בדברי עמך" (שמות יט, ט) ויהיו הם עצמם נביאים, לא שיאמינו מפי אחרים" (על שמות יט, ט). וחזר על זה רמב"ן שיש מצוה מוטלת על כל יהודי: "ותודיע כל הדברים אשר ראו עיניך במעמד הנכבד ההוא לבניך ולבני בניך עד עולם" (רמב"ן על דברים ד, ט) וזה דומה ללשונו של הרמב"ם: "אלא בעינינו ראינוה, ובאזנינו שמענוה, כמו ששמע הוא" (משה רבנו) (הל' יסודי התורה פ"ח ה"ג). וכל זה נכלל בדברי הפסוקים שהבאנו.

ואם יעלה חלילה על הדעת כי משה רבנו הטעה אותם, טענה זו מופרכת כי דיבר דברו רק זמן קצר, ארבעים שנה, אחרי מעמד הר סיני ולא קם איש אחד להכחיש דברו. והרי היו שם הרבה מאד זקנים בגיל ששים שהיו נוכחים אז בעת מתן תורה לפני ארבעים שנה, ולא סתרו דברי משה! וזו היא ראייה נפלאה לאמיתות הדברים. אילו בימינו היה קם מכובד אחד, זקן ונשוא פנים, והיה "מגלה" לנו כי על חוף תל אביב עמד פעם בנין גבה קומות, כמו בנין אמפייר בניו יורק בן מאה ושתיים קומות; כלום כל השומעים יקבלו דברו ללא ערעור? אמנם נכון כי חלק מהעם הוא "פתי מאמין לכל דבר", אבל חלק אחר הם ביקורתיים ביותר. כלום ישתקו? ראינו זאת בענין עדת קרח ועוד פעמים רבות שהם מרבים להתווכח ולהתנגד.

משה רבינו לא היה יכול להעלים מידע מעם ישראל על העובדא שיש בעם רוגנים ומתלוננים. הרי כך הוא תיעד מרד העם בפרשת המרגלים. וכך הוא תיעד תלונתם על חוסר מים ברפידים, ושוב במי מריבה. וכך תיעד בעיית המתרעמים על חוסר בשר. משה לא הסתיר מעולם סררותם של עם ישראל. ובכן, כיצד לא שמענו מעולם שאפילו אדם אחד היה שהכחיש סיפור פלא זה (שסיפר בדברים ד, לב-לה) שכל העם כולו שמע אישית את קולו של הקב"ה, בכבודו ובעצמו?

וגם אין להעלות על הדעת שבמשך הדורות שינו בני ישראל מהתמליל בתורה. כי הרי לכל דורותינו שמרנו על מסורת מדויקת של התורה, מלים מלאות (ו' או אות י') ומלים חסרות, עד כדי כך שהרמב"ם כותב כי ספר תורה החסרה אות אחת או שיש בו אות מיותרת אחת היא פסולה. והא כיצד ייעלם מהתורה ענין שלם שהיה מי שהוא (מתוך חצי מליון יהודים) שהכחיש את דברי משה על מאורע שהיה לפני ארבעים שנה, של מעמד הר סיני?

למשל: אילו היה קם איזה מערער על מנהגינו בליל פסח, ומודיע לנו כי מצא "מגילות גנוזות" במדבר יהודה, ושם כתוב כי מצוה בליל פסח לאכול בננה. זאת אומרת, חיוב של מצוה חדשה. כלום זה היה מתקבל בעם ללא ערעור? ודאי חלק היו מקבלים שינוי זה בסבר פנים יפות, וחלק היו אדישים, וחלק היו חולקים על השינוי בכל תוקף, באומרם "לא שמענו על כך מאבותינו ומזקנינו!"; כי כך טבעו של עם ישראל, להתנגד לכל שינוי בדת. וכיצד על סיפור פלא זה של מעמד הר סיני כולם קבלו ללא שום ערעור?

ובכן הפסוק הנפלא הזה, בו משה רבינו מודיענו המלים הברורות: "השמע עם קול אלהים מדבר מתוך האש, כאשר שמעת אתה" (דברים ד, לג) כלומר כל העם שמע, הן הן ההוכחה הברורה ביותר כי אנו עם הנבחר, ושהקב"ה התגלה לפנינו, והודיע על רבונותו.

ולכן מלמדנו הרמב"ם שאין להאמין בנביא מפני כמה אותות ומופתים שיעשה לפנינו, כי אפשר שעשה ע"י להטוטים או כישוף (הל' יסודי התורה, פ"ח). אלא אנו מאמינים בדברי משה ובכל הנאמר על ידו כי כולנו היינו עדים להופעת ה' בהר סיני

(שם). עדות זו מסורה באומה מדור האבות לדור הבנים, במסורת רצופה ובכל הדורות לא קם מערער על זה. הוכיח זאת הרמב"ם ממה שנאמר למשה רבנו במעמד הסנה כאשר היסס מללכת בשליחותו, ענה לו ה' "וזה לך האות כי אנכי שלחתיך, בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלהים על ההר הזה" (שמות ג, יב). כלומר לא די באות שהמטה שבידו נהפך לנחש, ולא די שהמים שביאור נהפכו לדם. וכן כל שאר עשרת המכות שקדמו ליציאתם אינן מוכיחות כלום. אלא מה היא האות לנאמנות שליחותו? "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלהים על ההר הזה". וממעמד הר סיני שכל העם שמע את קולו של ה' והיו בדרגת נביאים, מזה עצמו יש לנו הוכחה ברורה לנאמנות התורה כולה.

אשרי העם שככה לו. אשרי העם שה' הוא אלהיו.

וכך כתב הרב אברהם קוק: "לא רק משונים אנחנו מכל העמים, משונים ונבדלים בחיים הסטוריים [היסטוריים] מצוינים שאין דוגמתם בכל עם ולשון, כי אם גם מעולים וגדולים מאד מכל עם. אם נדע את גדולתנו, אז יודעים אנו את עצמנו. ואם נשכח את גדלנו, אנו שוכחים את עצמנו. ועם שישכח את עצמו בודאי הוא קטן ושפל" ("אורות", עמ' נה).

זהו פשר דבר כיצד נהיינו בדורנו עם מתרפס, חלש ובלי הצלחה להתגונן נגד הטרור הערבי. במקום לראות את עצמנו בתור "עם הנבחר", עמו של הקב"ה, באו מנהיגי האומה לשלול יחודיות דתית זו. וכאשר מודדים אנו את עצמנו בבחינה חילונית בלבד, מה כוחנו ומה צדקנו מול שאר האומות? הרי אנו "פסיק קטן" מול כל המעצמות וקונסטלציות מערכות האומות השוללות את קיומנו הלאומי. ללא תורה, גם אין לנו טענה חזקה לבעלות על ארצנו אחרי העדר ממושך של כאלפיים שנה. הפוליטיקאים אינם מאמינים ביחודיות קדושתם של כנסת ישראל, לכן בפנים לבם מיואשים הם מכל התמודדות ומגיבים ברפיון רוח מול הקמים נגדנו. לדעתם: "עם קטן ודל אוכלוסין כמונו לא נוכל לנצח כלל; אלא עלינו להתפשר, להכנע ולקבל תכתיבים קשים מאומות שהן גדולות ממנו".

כל זה הוא עונש על כפירה זאת בעליונותנו מחמת "מתן תורה בסיני". ברוח זו פירש הרב צבי יהודה קוק את מאמר הגמרא "על מה אבדה הארץ? שלא ברכו בתורה תחילה" (בבא מציעא פה ע"ב). וצריכים לבאר מה הקשר בין אבדן הארץ לברכת התורה? אלא מה אנו אומרים בברכת התורה? "אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו". אם חדורי הכרה אנו שה' בחר בנו, וזאת ראינו ממה שנתן לנו תורה בהר סיני, ממה שכל האומה שלנו עברה חויה נפלאה זו, בזאת יש לנו אומץ לב לעמוד על שלנו, בבטחון גמור בצדקת דרכנו. בזאת יש לנו בעלות על ארצנו. ואם זה חסר, גם זה חסר. וזה שהביא לאבדן הארץ. נענשים אנו היום על חינוך קלוקל של קברניטי האומה הכופרים בדברים הללו, ומוליכים את העם שולל.

אבל לעומתם ישעיה הנביא (פרק מג, י"א) מודיענו דבר ה': "אתם עדי!"
 "אתם עדי נאם ה' ועבדי אשר בחרתי למען תדעו ותאמינו לי ותבינו כי אני הוא;
 לפני לא נוצר אל, ואחרי לא יהיה וכו'. ואין מבלעדי מושיע!"
 "אל תפחדו ואל תרהו. הלא מאז השמעתיד והגדתי, ואתם עדי!" (ישעיה מד, ח)
 עדים אנו כולנו לגילוי ה' בהר סיני. אין עוד עדים בעולם פרט לעם ישראל. אנו "בן
 בכור" שיש בעולם וצריכים לשמש אור לגויים. נעמיק נא במחשבה זו, ואז נדע מה
 ייעודנו בחיים.